

SPRÁVODAJCA

Asociácia slovenských geomorfológov pri SAV

SPRÁVA O ČINNOSTI

ASOCIÁCIE SLOVENSKÝCH GEOMORFOLÓGOV PRI SAV ZA ROK 2013

Najvýznamnejším podujatím v živote Asociácie slovenských geomorfológov pri SAV v roku 2013 bola medzinárodná konferencia *Carpatho-Balkan-Dinaric Conference on Geomorphology 2013*, ktorá sa konala v dňoch 24. – 28. júna 2013 v kongresovom centre SAV Academia v Starej Lesnej. Správu o tomto podujatí nájdete v osobitnej správe.

Pod patronátom ASG pri SAV sa v termíne 23. – 26. 9. 2013 v Liptovskej Sielnici konalo aj pravidelné stretnutie všetkých záujemcov o výskum jaskýň – 9. vedecká konferencia *Výskum, využívanie a ochrana jaskýň*. Aj z tohto podujatia prinášame osobitnú správu.

Tradičná konferencia organizovaná Českou asociáciou geomorfologov *Stav geomorfologických výzkumů v roce 2013* sa tentoraz konala v apríli v juhomoravskom meste Mikulov. Slovenskú geomorfológiu zastupovalo deväť účastníkov. Súčasťou konferencie boli aj dve exkurzie. Na úvod to bola krátká vychádzka do jaskyne Na Turoldu (**Obr. 1**) priamo v mieste konania konferencie. Celodenná post-konferenčná exkurzia bola zameraná na geomorfologické zaujímavosti regiónu juhovýchodnej Moravy.

Aj v roku 2013 sme pokračovali vo vydávaní časopisu *Geomorphologia Slovaca et Bohemica*, ktorého druhé číslo práve držíte v rukách.

Obr. 1 Účastníci konferencie *Stav geomorfologických výzkumů v roce 2013* počas exkurzie na lokalite Kozi hrádek, cestou k jaskyni Na Turoldu

kách. Prvý číslo vyšlo ako Zborník abstraktov a Exkurznej sprievodca pri príležitosti Karpatsko-balkánsko-dinárskej geomorfologickej konferencie. Naďalej pretrváva absencia väčšieho počtu článkov, ktoré prichádzajú do redakcie. Opäť preto povzbudzujeme členov asociácie, aby publikovaním vlastným prác, ako aj pozvaním svojich zahraničných kolegov, prispleli k zvyšovaniu kvality a reprezentatívnosti nášho časopisu. Internetové wydanie časopisu a všetky ďalšie potrebné informácie nájdete na adrese <http://www.asg.sav.sk/gfsb/home/index.php>.

Finančná situácia asociácie bola v roku 2013 nasledovná. K 1. januáru 2013 predstavoval majetok ASG pri SAV súhrne 2223,99 EUR, k 31. decembru 2013 to bolo 2529,94 EUR. Prehľad celkovej bilancie, aj v porovnaní s predošlými rokmi, poskytuje nasledovná tabuľka:

materiálu pre redakciu časopisu *Geomorphologia Slovaca et Bohemica*. Tieto výdavky prebehli v rámci účtovníctva Geografického ústavu SAV, v našej bilancii sa teda neobjavujú.

Spomedzi výdavkov predstavuje najvyššiu položku financovanie nákladov na konferenciu – 6752,30 EUR, v čom je zahrnutý prenájom priestorov konferenčného centra, občerstvenie, exkurzie, slávnostná recepcia, výroba konferenčných materiálov a režijné náklady organizátorov. Vydávanie časopisu nás v roku 2013 stalo 723,34 EUR, táto suma bola použitá na väzbu. Zvyšné výdavky išli na réžiu asociácie – 97,70 EUR a zahŕňajú najmä bankové poplatky a poštovné.

Najvýznamnejšou udalosťou slovenskej geomorfológie v roku 2014 bude 8. vedecká konferencia Asociácie slovenských geomorfologov pri SAV, ktorú plánujeme usporiadať

Majetok	2010	2011	2012	2013
kasa	140,57	195,18	286,31	603,03
banka	1091,07	744,01	1937,68	1926,91
spolu	1231,64	939,19	2223,99	2529,94
Príjmy	2010	2011	2012	2013
členské	204	400	270	220
dotácie	620	0	0	0
konferencia	475	0	1510	7580
iné	25,36	47,69	307,13	79,29
Spolu	1324,36	447,69	2087,13	7879,29
Výdavky	2010	2011	2012	2013
zásoby	623,84	322,59	172,27	92,33
služby	478,63	417,48	620,06	7471,01
iné	120,19	0,07	10	10
spolu	1222,66	740,14	802,33	7573,34
Rozdiel	101,7	-292,45	1284,8	305,95

Tab. 1 Prehľad finančnej situácie ASG pri SAV

V roku 2013 mala asociácia príjmy najmä z vložného na konferenciu v Starej Lesnej, okrem toho aj z členských príspevkov, z príspevkov na časopis a z úrokov v banke. Naša činnosť bola podporená taktiež prostredníctvom spolupráce s Geografickým ústavom SAV, ktorý dostal na projekt spoločných akcií s ASG pri SAV príspevok od SAV v celkovej výške 700 EUR. Z toho 450 EUR bolo použitých na podporu Karpatsko-balkánsko-dinárskej konferencie a ďalších 250 EUR na nákup

v dňoch 6. – 8. októbra 2014 v Snine. Každročná konferencie českých geomorfológov sa bude konať v apríli v meste Teplice.

Na záver pripomíname, že podrobnejšie informácie o plánovaných ako aj o uskutočnených akciách nájdete na našej internetovej stránke: www.asg.sav.sk.

Ján Novotný

CARPATHO-BALKAN-DINARIC CONFERENCE ON GEOMORPHOLOGY 2013

V dňoch 24. – 28. júna 2013 sa v kongresovom centre SAV ACADEMIA v Starej Lesnej konala medzinárodná konferencia *Carpatho-Balkan-Dinaric Conference on Geomorphology 2013*. Podujatie organizoval Geografický ústav SAV v spolupráci s Asociáciou slovenských geomorfológov pri SAV, Asociáciou poľských geomorfológov, Ústavom geografie a priestorového plánovania Poľskej akadémie vied, Jagelonskou univerzitou v Krakove a Univerzitou Komenského v Bratislave, pod záštitou Karpatsko-balkánskej geomorfologickej komisie (Carpatho-Balkan Geomorphological Commission) a Karpatsko-balkánsko-dinárskej regionálnej pracovnej skupiny v rámci medzinárodnej geomorfologickej asociácie (IAG/AIG Carpatho-Balkan-Dinaric Regional Working Group).

Konferencia sa konala pri príležitosti 50. výročia založenia Karpatsko-balkánskej geomorfologickej komisie. Tá vznikla v roku 1963 a hlavnou náplňou jej činnosti bolo už od počiatku vytváranie platformy na výmenu poznatkov a skúseností nadobudnutých výskumom Karpatsko-balkánskeho horského systému a prilahlých nížin, ako aj riešenie spoločných výskumných úloh. Na túto tradíciu nadviazalo v roku 2005 vytvorenie regionálnej pracovnej skupiny pod záštitou medzinárodnej geomorfologickej asociácie (IAG/AIG), pričom oblasť záujmu sa rozšírila aj na územie dinárskeho systému. Na činnosti komisie sa tak v súčasnosti podieľa dvanásť krajín.

Jubilejná konferencia, ktorá sa konala v atraktívnom prostredí Tatier prilákala osemdesiat účastníkov z ôsmich krajín. Tých na slávnostnom otvorení pozdravili okrem predsedu Asociácie slovenských geomorfológov pri SAV RNDr. Milana Lehotského, CSc. a prezidentky Asociácie poľských geomorfológov Dr hab. Zofie Rączkowskej, aj primátor mesta Vysoké Tatry Ing. Ján Mokoš a náimestník riaditeľa Štátnych lesov TANAP Ing. Marián Šurcel.

Na konferencii bolo prezentovaných sedemdesiat príspevkov vo forme prednášok a posterov. Ich rozmanitosť reflektovala pestru paletu výskumných problémov spojených so štúdiom reliéfu Karpatského-balkánsko-dinárskeho systému. Po slávnostnom otvorení dostali priestor štyri pozvané prednášky. L. Starkel sa venoval zákonitostiam vo vývoji horského reliéfu. J. Demek prispeľ prednáškou o pleistocénnych kryopedimentoch a kryopediplénoch

v moravskej časti Karpát. P. Urdea predstavil výsledky geofyzikálnych výskumov vo vysokohorskom prostredí rumunských Karpát a D. Lóczy priblížil problematiku geomorfologického výskumu riečnych nív. Po pozvaných prednáškach nasledoval prvý z viacerých blokov prednášok, venovaných fluvialej geomorfологии. Zo slovenských účastníkov tu odznel príspevok J. Procházku, zameraný na hodnotenie vývoja meandrového systému rieky Váh. Prvý deň konferencie bol ukončený prvou z postero-vých sekcií a okrem iných tu predstavili výsledky svojho výskumu aj J. Hreško (klasifikácia tatranských plies z hľadiska morfodynamiky), H. Sedláková (výskum stálych firmovísk vo Vysokých Tatrách) a J. Holec (analýza riečnych terás Hrona).

Druhý deň začal pozvanou prednáškou M. Lehotského, ktorá bola venovaná vplyvu súčasných environmentálnych zmien na morfologicke a sedimentologické procesy v povodiach vodných tokov flyšových pohorí. Predpoludňajšie rokovanie konferencie bolo následne rozdelené do dvoch blokov. Prvý bol zameraný na fluvialnu geomorfologiu a druhý na svahové procesy. Popoludní bola pre účastníkov pripravená exkurzia do Liptovskej kotliny, kde A. Kidová a M. Lehotský prezentovali výsledky výskumu korytovo-nivného systému unikátej rieky Belá. Druhý deň bol ukončený slávnostnou večerou, v rámci ktorej vystúpila Ľudová hudba Bystrianka.

Tretí deň boli prednášky rozdelené do štyroch blokov. Prvý bol opäť venovaný fluvialej geomorfologii a svoje príspevku v ňom prednesli aj L. Anstead (špecifika tvorby DMR s ohľadom na morfológiu riečnych korýt) a J. Novotný (dynamika korytových lavíc rieky Váh). Ďalšie tri bloky nemali tematickú špecifikáciu. Rezonovali príspevky venované dátovaniu vývoja reliéfu ako aj využívaniu moderných technológií v geomorfologickom výskume. Spomedzi slovenských autorov vystúpili V. Staškovanová (modelovanie morfoštruktúrneho vývoja pohoria Tríbeč) a J. Sládek (využitie diaľkovo ovládaných lietajúcich zariadení pri geomorfologickom mapovaní). Odborná časť konferencie bola ukončená druhým blokom posterových prezentácií, kde okrem iných vystúpila aj A. Medveďová (problematica zosunov v Lubietovej).

Dôležitou súčasťou programu boli aj formálne i neformálne diskusie, zamerané najmä na plánovanie spoločných aktivít v budúcnosti.

Účastníci konferencie na brehu Morského Oka

Na záver konferencie sa uskutočnilo plenárne zhromaždenie komisie. V jeho programe rezonovalo výročie založenia tejto platformy, ktorej história pripomienuli vo svojich príspevkoch L. Starkel a M. Stankoviansky. Následne komisia aj oficiálne rozšírila pole svojej pôsobnosti a v budúcnosti bude pôsobiť pod názvom Carpatho-Balkan-Dinaric Geomorphological Commission. Na záver plenárneho zhromaždenia bol zvolený nový predseda tejto komisie. Po šiestich rokoch tak prof. Dénesa Lóczyho z univerzity v Pécsi nahradil prof. Petru Urdea z univerzity v rumunskom meste Timišoara.

Posledný deň podujatia bol venovaný celodennej exkurzii do poľskej časti Tatier. Účastníci navštívili Morské Oko a Chocholovskú dolinu, kde boli predstavené aktuálne výsledky geomorfologického výskumu priamo v teréne.

Nasledujúce stretnutie pod patronátom Karpatko-balkánsko-dinárskej geomorfologickej komisie by sa malo uskutočniť v roku 2016 v Slovinsku.

Ján Novotný

9. VEDECKÁ KONFERENCIA „VÝSKUM, VYUŽÍVANIE A OCHRANA JASKÝŇ“ GEOLOGICKO-GEOMORFOLOGICKÁ ČASŤ

V dňoch 23. – 26. septembra 2013 Štátnej ochrane prírody SR, Správa slovenských jaskýň v Liptovskom Mikuláši v spolupráci s Asociáciou slovenských geomorfológov pri SAV, Geologickým ústavom Akadémie vied Českej republiky a Poľskou geologickou spoľnosťou organizovala 9. vedeckú konferenciu „Výskum, využívanie a ochrana jaskýň“. Konala sa v hoteli Bobrovník nad priehradou Liptovská Mara, nedaleko od Liptovskej Sielnice. Hlavným cieľom konferencie bola prezentácia najnovších výsledkov výskumu, environmentálneho monitoringu a ochrany krasu a jaskýň na Slovensku.

Hlavný odborný program tvorilo 30 referátov a 5 posterov. Dva samostatné bloky referátov sa týkali geológie a geomorfológie (spolu 13 referátov). Referáty sa zaoberali rádioizotopovým datovaním sintrov z Krásnohorskej jaskyne (M. Gąsiorowski, M. Gradziński, H. Hercman a J. Stankovič), vplyvom netopierov na tvarovanie a výplne jaskýň (A. Osborne), stanovením hornej hranice povrchových seismických zrýchlení na základe elastických parametrov neporušených stalagmitov a mechanických vlastností zlomených stalagmitov v jaskyni

Domica (K. Gribovszki, K. Kovács, P. Mónus, Chuan-Chou Shen, Á. Török, L. Brimich, P. Varga, A. Novák a S. Kele), hydrotermálnou speleogenézou v magnezitoch na Slovensku (P. Bella, L. Gaál, S. Milovská, R. Milovský a P. Kodéra), paleomagnetizmom travertínov pri Bešeňovej, Liptovských Sliačoch a Ludrovej v Liptovskej kotlinе (P. Bosák, P. Pruner, S. Šlechta, K. Čížková a P. Bella), primárnymi jaskyňami v travertínoch na príkładoch zo Slovenska (P. Bella, M. Gradziński a P. Holubek), využívaním jaskýň na detekciu recentného napäťového tektonického poľa na Slovensku a v Českej republike (M. Briestenský), hydrotermálnou speleogenézou v Západných Karpatoch a ich predpolí v rozdielnych podmienkach a epochách geologickej vývoja (P. Bella a L. Gaál), nálezmi pleistocénnych koní (*Equus sp.*) z neandertálskej lokality Bojnice I – Prepoštská jaskyňa (T. Čeklovský), vplyvom dolinových glacifluviálnych agradačí na speleogenézu stredohorského alogénneho krasu na príkładoch z tatranskej oblasti Západných Karpát (P. Bella, H. Hercman, M. Gradziński a M. Gąsiorowski), vývojom jaskyne Starý hrad a jeho ekvivalentov v kráse pohoria Munti Apuseni

Exkurzia na bešeňovských travertínoch. Foto: P. Bella

v Rumunsku (P. Orvoš), jaskynnými úrovňami ako indikátormi tektonického vývoja krasových území na Slovensku a morfogenetickými typmi jaskynných úrovní (P. Bella a M. Veselský) a reliktmi jaskyň na svahoch planín Slovenského krasu (G. Lešinský). Dva posery prezentovali výsledky prieskumu suchých jaskyň regiónu Chemuil v oblasti Quintana Roo v Mexiku (Z. Hochmuth, A. Petrvalská) a mineralogického a geochemického výskumu kryogénnych kalcitov z vybraných jaskyň na Slovensku (M. Orvošová, R. Milovský, S. Milovská a M. Deininger). Abstrakty všetkých referátov a posterov sú uverejnené v časopise Aragonit, číslo 18/1 z roku 2013.

V rámci exkurzného programu sa popoludní 25. septembra 2013 uskutočnila prehliadka nedalekej archeologickej lokality Havránok, počas ktorej sa účastníci oboznámili aj s geolo-

gickou stavbou a geomorfologickými pomermi centrálnej časti Liptovskej kotliny a okolitých pohorí. Celodenná exkurzia dňa 26. septembra 2013 viedla do Prosieckej doliny v Chočských vrchoch (tiesňava Vráta, vyvieračka), Bešeňovej (syngenetickej travertínová studňa pod Drienkom, travertíny Červenej terasy), na Lúčky (vodopád so syngenetickej jaskyňou travertínových konštruktívnych vodopádov, jaskyne typu *tree moulds* v travertínovom lome) a do Liptovských Sliačov (travertínový kráter Čertovica).

Na konferencii bolo prítomných 54 účastníkov, z toho 19 zo zahraničia – z Českej republiky, Poľska, Maďarska, Tadžikistanu, Gruzínska a Austrálie.

Pavel Bella

Významní životní jubileum Prof. RNDr. Jana Kalvody, DrSc.

V tomto roce slaví významné životní jubileum Prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc., jehož vědecká kariéra je nesmazatelně spjata jak s Přírodovědeckou fakultou UK v Praze, tak i s Akademií věd ČR. Prof. Jan Kalvoda se narodil 12. února 1943 v Praze. Gymnázium absolvoval v roce 1960 a studium odborné geografie dokončil na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v roce 1966. Poté se stal aspirantem fyzické geografie v Geografickém ústavu ČSAV, přičemž jeho školitelem byl prof. RNDr. Josef Kunský, DrSc. z PřF UK v Praze a konzultantem prof. Michal Lukniš, DrSc. z Komenského Univerzity v Bratislavě. V roce 1971 Jan Kalvoda nastoupil do Geologického ústavu AV ČR, a to nejdříve jako technický pracovník na oddělení inženýrské geologie. Kandidátskou disertační práci *Geomorfologie hřebenové části Vysokých Tater obhájil* v roce 1972 a v následujícím roce složil rigorózní zkoušky z oborů fyzická geografie a kvartérní geologie na PřF UK v Praze. Jan Kalvoda pracoval v Geologickém ústavu AV ČR (v určitém období sloučeném s Ústavem struktur a mechaniky hornin AV ČR) až do roku 1990, kdy začíná jeho vědecko-pedagogická činnost na Přírodovědecké fakultě UK v Praze. V roce 1991 obhájil v ČSAV doktorskou disertační práci *Geomorfologický záznam kvartérní orogeneze Himálaje a Karákóram*, ve stejném roce obhájil habilitační práci na PřF UK v Praze a v roce 1994 se stal na této fakultě profesorem v oboru fyzická geografie. V letech 1994 až 1997 byl proděkanem PřF UK a poté v letech 1997 až 2003 vedoucím katedry fyzické geografie a geoekologie. V uplynulých 20ti letech byl také členem řady odborných komisí a vědeckých rad na vysokoškolských a akademických pracovištích, především však na Univerzitě Karlově v Praze.

Profesor Jan Kalvoda má velmi široký odborný záběr – zabývá se obecnou fyzickou geografií, dynamickou a evoluční geomorfologií, paleogeografií kvartéru, regionální geografií velehoršských oblastí Asie a Evropy a dále vybranými aspekty kosmologie ve vztahu k vědám o Zemi. V současné době se zaměřuje zejména na geomorfologické projevy orogeneze a klimatických změn v mladším keznoziku, na recentní geodynamické procesy a jejich vliv na změny přírodního prostředí a na přírodní ohrožení a rizika.

Jeho vybrané zahraniční studijní a výzkumné pobytu lze rozdělit na pobyt terénní a na

pobyty na zahraničních pracovištích. Práce v terénu, jež jsou nedílnou součástí činnosti fyzických geografů, byly v případě prof. Jana Kalvody nasměrovány již od mládí do vysokohorských oblastí, kde měl možnost studovat, mapovat a dokumentovat zejména dynamiku geomorfologických procesů. Patří k těm geomorfům, kteří zvládají náročné terénní práce ve vysokohorském prostředí. Jmenujme např. osm horolezeckých a výzkumných expedic do velehoršských oblastí Asie, jež absolvoval v letech 1969 až 2002 (Himálaj, Karákóram, Tibetská vysocina, Elborz, Zagros, Pamir, Čan-Šan). Dále patří prof. Jan Kalvoda k těm, jež si zjednali ve světové geografii takový respekt, že je zván na významná evropská geografická pracoviště k přednáškové činnosti a výzkumným pobytům. Z vědeckých pobytů vyberme následující příklady: 1991 – University of Amsterdam (1 měsíc), 1993 – University of Manchester (2 měsíce), 1996, 2001 a 2006 – Université Louis Pasteur, Strasbourg (celkem 6 měsíců), 1997, 1999, 2002, 2003, 2006 a 2010 – University of Oxford (celkem 11 měsíců), 1998, 2007, 2008 a 2009 – University of Cambridge (celkem 6 měsíců). Kolika našim geomorfům se podařilo pracovat a publikovat s předními geografy z Oxfordu či Cambridge?

Prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc.

S výše uvedenými zahraničními pobytu Jana Kalvody je spojena bohatá mezinárodní aktivity zaměřená na různorodá výzkumná téma. Nejvýznamnější je v současné době jeho práce v Quaternary Palaeoenvironment Group, University of Cambridge (U. K.), či velmi aktivní členství v redakční radě prestižního geomorfologického časopisu *Geomorphology* (Elsevier, Amsterdam). Současně pracuje prof. J. Kalvoda i v redakční radě časopisu *Geomorphologica Slovaca et Bohemica* (SAV, Bratislava) a je členem Komise pro obhajoby doktorských disertačních prací (DrSc.) v oborech geografických věd (SAV, Bratislava). V České republice pracuje ve dvou redakčních radách, a to v časopisu *Geografie – Sborník ČGS* a v redakční radě monografií Nakladatelství *Geografie*, České geografické společnosti. Dále působí v Komisi pro obhajoby doktorských disertací (DSc.) v oboře *Geologické vědy* při vědecké radě Akademie věd České republiky. Jan Kalvoda je také aktivním členem International Association of Geomorphologists, České geografické společnosti, České asociace geomorfologů a Jednoty českých matematiků a fyziků.

Na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze v současné době prof. Jan Kalvoda přednáší předměty Matematická geografie, Geomorfologie, Teorie fyzické geografie, Seminář z fyzické geografie, Paleogeografie kvartéru, Příroda velehor a podílí se také na přednáškách pro studenty programu ERASMUS *Selected chapters from Physical Geography*. Je členem oborových rad a alternující předseda státních zkušebních komisí všech stupňů akreditované výuky fyzické geografie a geoekologie na PřF UK.

Z mnoha výzkumných projektů, na nichž prof. Jan Kalvoda participoval, uvádíme několik příkladů: *Global change in the mountains* (EU, University of Oxford, spoluřešitel, 1997 – 2001), *Dating movements and metamorphism in the MCT Zone of the eastern and central Himalaya: implications for diachronous uplift of the High Himalayan rocks* (grant GAČR, spoluřešitel, 2001 – 2003), Výzkumné centrum dynamiky Země *Recentní dynamika Země* (badatelské centrum ČR, spolukoordinátor resp. spoluřešitel, 2000 – 2004 a 2005 – 2010), *Geografické systémy a rizikové procesy v kontextu globálních změn a evropské integrace* (projekt Výzkumného záměru, MŠMT ČR, spoluřešitel, 2005 – 2011). Jan Kalvoda je autorem či spolu-

autorem více než 40 monografií, monografických sborníků a kapitol v monografiích, 100 článků v odborných časopisech a také několika desítek expertních studií a populárně-naučných prací. (*Seznam vybraných publikací Jana Kalvody je uveden na internetových stránkách Katedry fyzické geografie a geoekologie PřF UK v Praze pod e-adresou www.natur.cuni.cz/geografie/fyzicka-a-geoekologie/kontakty/kalvoda/publikacni-cinnost.*)

V současné době je Jan Kalvoda také členem řešitelského týmu v projektu GA ČR *Mass wasting and erosion as an indicator of morphotectonic activity in the Ethiopian Highland based on remote sensing approaches* (PřF UK v Praze a Universität Tübingen, 2012 – 2015). A přes probíhající bilaterální projekt GAČR se dostáváme k současnemu komplexně pojatému institucionálnímu výzkumu a tím je v Programu rozvoje oborů na Univerzitě Karlově v Praze (PRVOUK), program *Geografie*. Prof. Jan Kalvoda se v rámci odborného týmu *Geomorfologie a geodynamiky* na katedře fyzické geografie a geoekologie věnuje v uvedeném programu *Geografie* tématickému okruhu *Geomorfologický vývoj tektonicky aktivních oblastí* (v.t. <http://prfdec.natur.cuni.cz/~kfggsekr/rigg/index.html>). Tento výzkum je zaměřen především na zjištění nových poznatků o integraci tektonických a klimato-morfogenetických procesů při vývoji povrchových tvarů orogenetický a epeirogenetický aktivních oblastí v mladším kenozoiku. Dále se zde sleduje geomorfologický vývoj vybraných modelových území a lokalit v Evropě, Asii a Africe. Jedná se o součást komplexního geovědního přístupu při výzkumech změn fyzicko-geografického prostředí v kvartéru, včetně monitoringu recentní dynamiky reliéfotvorných procesů a její.

Profesor Jan Kalvoda patří již delší dobu k výrazným postavám české geografie. Jako jeho žák a současný kolega mohu ze zkušenosti říci, že je člověkem mimořádných morálních kvalit a občanských postojů. Jeho celoživotní dílo je v plné míře zasvěceno fyzické geografii, a to jak ve výzkumné činnosti, tak při výchově studentů a systematické práci v odborných funkcích. Jmérem nejen svým, ale i jménem celé české geografie přeji prof. Janu Kalvodovi hodně zdraví a tvůrčího elánu do let budoucích.

Vít Vilímek

Významné životné jubileum Prof. RNDr. Jána Harčára, CSc.

Profesor Ján Harčár sa narodil 23. februára 1933 v Záborskom pri Prešove. Po ukončení základného vzdelania v rodisku navštievoval v rokoch 1947 až 1953 prešovské gymnázium. Na Fakulte geologicko-geografických vied Univerzity Komenského v Bratislave v roku 1958 promoval v odbore geológia – základný výskum.

Po ukončení vysokoškolského štúdia pracoval na Geologickom ústave Dionýza Štúra, kde pôsobil ako vedecký pracovník. V roku 1967 sa vrátil do Prešova, kde pôsobil až do roku 1978 ako vedecký pracovník Kabinetu pre výskum krajiny pri Katedre geografie Pedagogickej fakulty v Prešove Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

V roku 1978 prijal ponuku z Geografického ústavu Slovenskej akadémie vied na sformovanie a riadenie detašovaného pracoviska tejto inštitúcie - Laboratória pre govedný výskum krajiny v Košiciach. Pod vedením jubilanta sa výskum detašovaného pracoviska zameriaval v rámci spoločenskej objednávky najmä na fyzicko-geografickú problematiku Východoslovenskej nížiny. Po zrušení detašovaného pracoviska Geografického ústavu SAV v Košiciach v roku 1991 Ján Harčár opäťovne pôsobil na Katedre geografie Pedagogickej fakulty UPJŠ (v súčasnosti Katedra geografie a regionálneho rozvoja Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity), kde má dodnes postavenie emeritného profesora.

V roku 1968 získal na základe úspešnej obhajoby rigoróznej práce na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave titul doktora prírodných vied (RNDr.). Témou rigoróznej práce bola *Geológia kvartéru Hronskej pahorkatiny*. O osem rokov neskôr na tom istom pracovisku obhájil dizertačnú kandidátsku prácu *Hronská pahorkatina a dolina Žitavy (kvartér a morfológia)* a dosiahol vedeckú hodnosť kandidáta vied (CSc.).

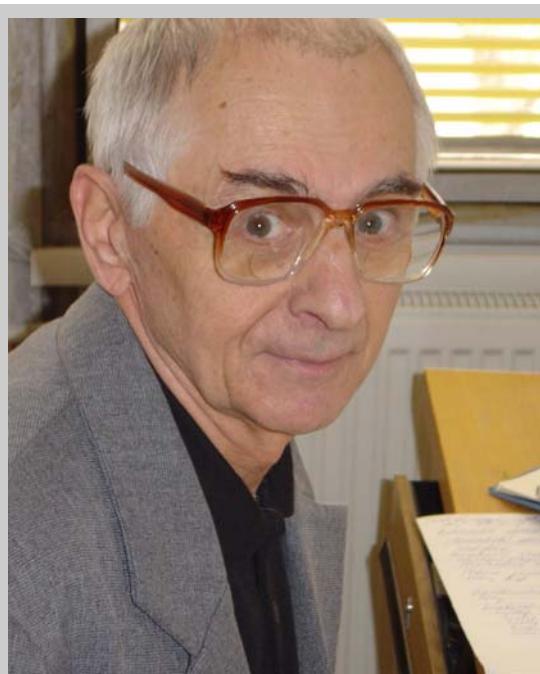
Jubilant sa v roku 1994 habilitoval na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave v odbore geológia s habilitačnou prácou v podobe súboru prác s komentárom na tému *Kvartérno-geologický a geomorfologický výskum vybraných geomorfologických celkov Západných Karpát*. O päť rokov neskôr predstavil Ján Harčár výsledky svojho bádania v rámci inauguračnej prednášky s témou *Odraž geologickej stavby vonkajšieho flyšového pásma Karpát v reliéfe Nízkych Beskýd* na Fakulte baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií Technickej univerzity v Košiciach. Na základe úspešného inauguračného

konania získal jubilant v roku 1999 vedecko-pedagogický titul univerzitného profesora v odbore banská geológia a geologický prieskum. Ján Harčár sa výrazne podieľal na geologickom a geomorfologickom výskume viacerých geomorfologických celkov Slovenska. Počas svojho pôsobenia v Bratislave to boli najmä Podunajská nížina, Podunajská pahorkatina (Žitavská pahorkatina a Hronská pahorkatina), po návrate na východné Slovensko Sarišská vrchovina, Pieštiny a Nízke Beskydy.

Jubilant je autorom a spoluautorom štyroch monografií, viac ako 60 vedeckých prác, publikovaných doma i v zahraničí, ako aj množstva odborných prác a nepublikovaných správ z riešených výskumných úloh. Jeho vedecká erudícia sa odrazila do niekoľkých stoviek citácií v domácej i zahraničnej literatúre.

Za najvýznamnejšie z diel nášho jubilanta možno poklaadať monografiu *Šarišská vrchovina. Fyzicko-geografická charakteristika a monografiu Reliéf Nízkych Beskýd*.

Ján Harčár sa v rámci svojej vedeckovýskumnej činnosti podieľal na riešení viacerých úloh štátneho výskumu, grantových projektov VEGA, inštitucionálnych a medzinárodných projektov, a to nielen ako spoluriešiteľ, ale aj ako ich vedúci.

Prof. RNDr. Ján Harčár, CSc.

V rokoch 1994 až 1997 pôsobil vo funkcií vedúceho Katedry geografie Pedagogickej fakulty. Bol členom komisie pre štátne skúšky, komisie pre rigorózne skúšky, spoločnej odborovej komisie a školiteľom doktorandského štúdia v odbore 13-01-9 fyzická geografia a geoekológia. Okrem toho pôsobil ako člen Vedeckej rady Prešovskej univerzity, Vedeckej rady Fakulty humanitných a prírodných vied PU v Prešove a tiež ako člen akademického senátu fakulty. Ján Harčár pôsobil v rokoch 1995 až 2002 ako člen pracovnej skupiny Akreditačnej komisie pre geografiu. V období rokov 1995 až 1998 bol členom komisie grantovej agentúry VEGA. Okrem toho pôsobil ako člen habilitačnej a inauguračnej komisie na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a člen habilitačnej komisie na Fakulte BERG Technickej univerzity v Košiciach. Niekoľko rokov bol členom akreditačnej subkomisie pre vedy o zemi a vesmíre pri Akreditačnej komisií SAV.

Jubilant je dlhoročným členom Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV, v rámci ktorej zastával viacero funkcií. V rokoch 1994 až 1998 bol predsedom Východoslovenskej pobočky SGS a členom Ústredného výboru SGS, ako aj členom Slovenskej geografickej rady. V súčas-

nosti je členom redakčnej rady periodika Acta Facultatis Studiorum Humanitatis et Naturae Universitatis Prešoviensis, Folia Geographica. V zahraničí pôsobil ako člen redakčnej rady Prac geograficznych na Geografickom ústavе Jagellovskej univerzity v Krakove.

Absolvoval zahraničné stáže na univerzitných a vedeckých pracoviskách vo Varšave, v Krakove, Dukle, Toruni, Bukurešti, Kluži, Moskve, Debrecíne a Ulánbátare. Jubilant bol zároveň dlhoročným spolupracovníkom Komisie prehistórie Karpát pri Poľskej akadémii vied v Krakove.

Prof. RNDr. Ján Harčár, CSc. sa dožil svojho osemdesiatročného jubilea v telesnej i duševnej sviežosti. Popri náročnej vedeckej i pedagogickej práci sa ako emeritný profesor naplno zaujíma o život na svojom pracovisku, ako aj o radosti i starosti svojich kolegov.

V mene slovenských geomorfológov prajeme Jánovi Harčárovi veľa zdravia a spokojnosti do ďalších rokov pracovného i súkromného života!

Milan Lehotský, Robert Ištak

Významné životné jubileum RNDr. Mojmíra Hrádka, CSc.

Známý geomorfolog RNDr. Mojmír Hrádek, CSc., se narodil v roce 1938 v Bratislavě. Vysokoškolská studia ukončil na Masarykově univerzitě v Brně v roce 1962. Jeho učiteli geomorfologie byli Jan Krejčí a František Vitásek. Po vykonání vojenské služby byl v roce 1964 přijat do Geografického ústavu ČSAV v Brně, kde se nejprve věnoval geomorfologickému výzkumu Českomoravské vrchoviny a okolí Brna. Akademický titul RNDr. získal v roce 1972 a vědeckou hodnost CSc. v 1973. V roce 1976 se stal vedoucím pracovní skupiny, později vedoucím oddělení geomorfologie tohoto ústavu, v roce 1989 pak vedoucím vědeckým pracovníkem. Po likvidaci Geografického ústavu ČSAV v roce 1993 přešel do pobočky Ústavu geoniky AV ČR v Brně, kde pracuje dodnes. Spolu s A. Ivanem uplatňoval při výzkumu již od počátku 70. let minulého století metodu morfostrukturální analýzy georeliéfu. S její pomocí identifikoval např. Jihlavsko-sázavskou brázdou, v Brněnské a Hornosvratecké vrchovině klenbové morfostruktury a prolomy. Kromě morfostrukturální analýzy, procesů zvětrávání, zarovnaných povrchů, geomorfologického mapování a aplikované geomorfologie se jubilant zabýval také geomorfologickými hazardy, hlavně fluviálního typu, kde lze bez nadsázky říci, že naleží k předním odborníkům v České republice.

V 80. letech se v bývalém Geografickém ústavu ČSAV Mojmír Hrádek aktivně zúčastňoval zasedání komise Geomorfologického výzkumu a mapování IGU. Když se připravovala publikace o metodách aplikovaného geomorfologického mapování, vyhověl nabídce člena komise prof. C. Embletona a předložil článek o aplikovaných geomorfologických mapách v České republice, který vyšel v roce 1988 v *Zeitschrift für Geomorphologie*. Geomorfologickými hazardy, zejména povodněmi na malých tocích, se jubilant zabýval již od roku 1986, nejprve v rámci spolupráce českých, slovenských a polských akademických pracovišť, kterou také organizoval. Do české odborné literatury uvedl dnes již běžně užívaný termín blesková povodeň. Upozornil na nebezpečnou úlohu svahových úpadů (dellen) při extrémních srážkových událostech a rychlém tání sněhu. S tímto příspěvkem se v roce 1987 prezentoval na společném zasedání geomorfologických studijních skupin IGU v italské Florencii. Na základě aktuálnosti tematu byl v roce 1989 přijat za dopisujícího člena nově vzniklé studijní sku-

piny „Rapid Geomorphological Hazard IGU“ pod vedením již zmíněného prof. C. Embletona z Londýnské King's College. Cílem této skupiny byla příprava knihy *Geomorphological Hazards of Europe* a Hrádek byl požádán o vypracování kapitoly o hazardech v bývalém Československu. Kniha vyšla v roce 1997 v nakladatelství Elsevier.

Poznatky jubilanta o morfostrukturální analýze, geomorfologickém mapování České republiky a geomorfologických hazardech, nalezly uplatnění zejména v energetice. Podílel se na sestavení morfotektonické mapy ČR v měřítku 1:200 000 a na jejím základě řešil spolu s A. Ivanem vhodnost území severní části Moravské brány pro plánovanou výstavbu jaderné elektrárny. Aplikaci geomorfologických ohrožení se jubilant věnoval i po přechodu do Ústavu geoniky AV ČR. V letech 1992 – 1994 to byl grantový projekt *Přírodní ohrožení vybraných měst, obcí a technických děl*, který ukončil publikací *Natural hazards in the Czech Republic*. Jako zodpovědný ředitel řídil v letech 1995 – 1997 interdisciplinární projekt *Stabilitní poměry nosných systémů mostních staveb ve stresových polích zón gravitačního rozvolnění* na příkladu Ivančického viaduktu. Projekt byl úspěšně obhájen a výsledky zveřejněny. O svém výzkumu referoval i na kongresu IAG v Boloni v roce 1996, kde na schůzi národních delegátů zastupoval Českou republiku. V letech 1992 – 1996 řešil M. Hrádek téma *Změny reliéfu krajiny vyvolané energetickou soustavou Dukovany–Dalešice po 20. letech provozu*. Systémovým přístupem prokázal vliv

RNDr. Mojmír Hrádek, CSc.

technogenních systémů na přírodní rizikové procesy – skalní sesovy, stržovou a břehovou erozi a abrazi. Ve stejné době jubilant přijal i řešení projektu hodnotícího geomorfologické poměry okolí Rožné (Nedvědická vrchovina) z hlediska vhodnosti k budování podzemního úložiště odpadu z jaderných elektráren.

Další tvůrčí období M. Hrádka přišlo spolu s velkými povodněmi od roku 1997, kdy se u nás ukázala absence studií z fluviální geomorfologie. Jubilant se snažil tento nedostatek zčásti vyplnit a tak v rámci grantových projektů vznikly studie o vývoji říčních koryt a údolních niv za extrémních povodní. Při výzkumu nalezl i stopy starších povodní a začal se věnovat širším souvislostem osídlování a odlesňování krajiny za středověké kolonizace a nástupu Malé doby ledové. Jubilant se také zapojil do spolupráce s polskými univerzitními pracovišti na programu *Human impact into mid-mountain environment* řešeným v Hrubém Jeseníku a Zlatoohorské vrchovině. V poslední době se jubilant vrací ke svým dřívějším tématům - stáří hlubokých údolí na východě Česko-moravské vrchoviny, kde získal doklady o jejich vzniku ke konci neogénu a v pleistocénu

a k vývoji rulových kleneb. Jubilant vykonal řadu studijních cest – do Polska, Maďarska, Rumunska, Nizozemí, Německa, Francie, Anglie, Švédska, Finska, Ruska, a Itálie a zúčastnil se řady konferencí v ČR i v zahraničí. Je členem České asociace geomorfologů. Věnoval se i popularizační činnosti. Kapitolami o geomorfologii přispěl do několika dílů Moravské vlastivědy i regionálních publikací z Moravy.

RNDr. Mojmír Hrádek, CSc. uveřejnil více než 230 publikací u nás i v zahraničí a sestavil řadu geomorfologických map. Jeho publikace jsou založeny na poctivém terénním výzkumu a důkladně promyšleny. Jejich úplný seznam je uveden na webu Ústavu geoniky Akademie věd České republiky (<http://www.geonika.cz/CZ/CZpersonal/CZhradek.html>).

Mojmír je skromným a pracovitým člověkem upřímné povahy s velkým smyslem pro spravedlnost. Je bezesporu geomorfologem, který se zapsal mezi nejlepší z nás. Přejeme mu zdraví, spokojenosť a elán do další práce.

Tadeáš Czudek

Asociácia slovenských geomorfológov pri SAV

Association of Slovak Geomorphologists

Geografický ústav SAV

Institute of Geography, Slovak Academy of Sciences

GEMORFOLÓGIA A ENVIRONMENTÁLNE VÝZVY

GEOMORPHOLOGY AND ENVIRONMENTAL CHALLENGES

1. CIRKULÁR / 1ST ANNOUNCEMENT

8. vedecká konferencia Asociácie slovenských geomorfológov pri SAV

Snina

6. – 8. 10. 2014

Organizačný výbor / Organizing committee

RNDr. Milan Lehotský, CSc. – predseda
doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, CSc.
RNDr. Ján Novotný, PhD.
Ing. Anna Kidová, PhD.
Mgr. Miloš Rusnák

Adresa organizačného výboru / Organizing committee address

Geografický ústav SAV, Štefánikova 49, 814 73 Bratislava, Slovenská republika
Tel.: +421 2 57 510 209
Fax: +421 2 52 491 340
E-mail: asg.conference2014@gmail.com

Miesto konania / Conference venue

Chata Alexander, Snina – Rybníky (<http://www.alexandermaria.sk/rybniky/>)

Predbežný program / Preliminary program

6. 10. 2014 18.00 – 20.00 registrácia účastníkov, ubytovanie
7. 10. 2014 08.00 – 09.00 registrácia účastníkov
 09.00 – 12.00 otvorenie konferencie, referáty a diskusia
 13.30 – 18.00 referáty a diskusia
 19.00 spoločenská večera
8. 10. 2014 09.00 – 16.00 exkurzia

Referáty / Contributions

Dĺžka referátu je 15 minút. Rozšírené abstrakty referátov v rozsahu max. 2000 znakov budú publikované v konferenčnom zborníku; treba ich zaslať v termíne do **31. 5. 2014** v elektronickej forme na adresu **asg.conference2014@gmail.com**. Abstrakty budú akceptované v slovenskom, českom, alebo anglickom jazyku. Vedecké príspevky spracované podľa prednesených referátov možno publikovať po absolvovaní štandardného recenzného konania a na základe rozhodnutia redakčnej rady v časopise *Geomorphologia Slovaca et Bohemica*; príspevky v elektronickej forme treba zaslať redakcii časopisu na adresu *geogezab@savba.sk* v termíne do **31. 10. 2014**.

Účastnícky poplatok a spôsob úhrady / Payments

Účastnícky poplatok je 50 € (zahŕňa slávnostnú večeru, exkurziu, organizačné náklady, konferenčné materiály, vydanie zborníka abstraktov, občerstvenie počas prestávok, časť nákladov je určených na vydanie časopisu *Geomorphologia Slovaca et Bohemica*); pre študentov je účastnícky poplatok 30 € (musí byť doložený status študenta).

Poplatok, prosím, uhradte v termíne do **31. 5. 2014** prevodom na účet ASG pri SAV s nasledovnými položkami:

Názov účtu: Asociácia slovenských geomorfológov pri SAV
Banka: Slovenská sporiteľňa, a.s. Suché mýto 6, 811 03 Bratislava
Číslo účtu: 0011480177/0900
VS: 82014
IBAN: SK63 0900 0000 0000 1148 0177
SWIFT: GIBASKBX

Stravovanie a ubytovanie / Meal and accommodation

Chata Alexander sa nachádza v krásnej rekreačnej oblasti Rybníky, ktoré sú cca 3km od mesta Snina. O cenách ubytovania a stravovania, ako aj o spôsobe rezervácie ubytovania Vás budeme informovať v druhom cirkulári.

Dôležité termíny / Important dates and deadlines

- 31. 3. 2014 - predbežná registrácia účasti cez zaslanie vyplnenej elektronickej prihlášky na adresu asg.conference2014@gmail.com
 - 2. cirkulár so záväznou prihláškou a inštrukciami pre tvorbu abstraktu
- 31. 5. 2014 - záväzná registrácia účasti cez zaslanie vyplnenej elektronickej prihlášky na adresu asg.conference2014@gmail.com
 - zaslanie abstraktu príspevku na adresu asg.conference2014@gmail.com
- 31. 5. 2014 - konečný termín pre platbu konferenčného poplatku prevodom na účet ASG pri SAV (účastnícky poplatok uhradený v hotovosti priamo na mieste bude zvýšený o 10 €)
- 31. 8. 2014 - 3. cirkulár vrátane konečného programu konferencie
- 31.10. 2014 - zaslanie príspevkov na publikovanie v časopise Geomorphologia Slovaca et Bohemica na adresu geogezab@savba.sk

GEOMORPHOLOGIA SLOVACA ET BOHEMICA

Volume 13, 2013 — Issue 2

ISSN 1337–6799